

Amerika iparának rugalmas céghatárai és a globális értékláncok változó világpiaci környezetben

DOI: 10.14267/VILPOL2024.01.04

Ez a rövid összefoglaló Teresa C. Fort - The Changing Firm and Country Boundaries of US Manufacturers in Global Value Chains címet viselő tanulmánya alapján készült.

A tanulmány az Egyesült Államok gyártóinak globális értékláncokban betöltött szerepének változását vizsgálja. A fő fókusz az amerikai gyártás és globalizáció két kulcsfontosságú aggodalmára irányul: az amerikai munkahelyek külföldre történő elvándorlására és a gyártáshoz kapcsolódó amerikai tudásbázis elvesztésére. A kereskedelmi modellek nagy többsége csak implicit módon tartalmazza a teljes gyártási folyamatok méréséhez szükséges szakaszt, sőt a kormányzati statisztikák csak a fizikai átalakítással kapcsolatos tevékenységeket sorolják a hivatalos gyártási tevékenységek közé. Az elmélet és az adatok közötti eltérések eddig nem okoztak problémát, mivel korábban a gyártás teljes folyamatát egy adott vállalaton és országon belül hajtották végre. Mostanra viszont az információs és kommunikációs technológia robbanásszerű fejlődése lehetővé tette ezeknek a folyamatoknak a több ország és cég közötti szétosztását, aminek következtében a hagyományos adatkészletekkel történő teljes gyártási folyamat mérése kihívást jelent.

A vállalati határok elmosódása egy olyan folyamat, amelyben a vállalatok egyre inkább átruházzák tevékenységeiket külső partnerek számára. Ez a folyamat az elmúlt évtizedekben jelentősen felgyorsult és számos következménnyel jár a vállalatok és az országok számára.

A vállalati határok elmosódásának több oka is van. A legfontosabbak a következők:

- A növekvő globális értékláncok: A globális értékláncok egyre összetettebbé és szerteágazóbbá váltak, ami lehetővé tette a vállalatok számára, hogy a világ bármely pontjára kihelyezzék és folytassák tevékenységüket. Ez együtt jár azzal, hogy a vállalatok egyre kevésbé függenek a saját erőforrásaiktól és egyre inkább a külső partnerekre/szolgáltatókra támaszkodnak.

- A technológia fejlődése: A fejlett információs és kommunikációs technológiák lehetővé tették a vállalatok számára, hogy szorosabb, valamit gördülékenyebb kapcsolatot hozzanak létre külső partnerekkel, ezáltal növelve a hatékonyságot és optimalizálva a költségeket. A cégeknek lehetőségük nyílt távolról is együttműködni egymással és a külsős partnerekkel, ami nem csak a távolságból adódó költségeket csökkentette, de a vele járó kockázatot is.
- A verseny fokozódása: A verseny fokozódása arra készíti a vállalatokat, hogy hatékonyabban és rugalmasabban működjenek. Ez azt jelenti, hogy a vállalatok egyre inkább arra törekszenek, hogy olyan üzleti modellt alakítsanak ki, amelyben jobban kihasználják a külsős, olcsóbb munka és erőforrásokat.

A tanulmány szerint az említett három tényező együttesen készítette arra a vállalatokat, hogy átgondolják a hagyományos üzleti modelljüket. Nyilvánvaló, hogy a vállalatok egyre inkább arra törekednek, hogy rugalmasabbá és alkalmazkodóképesebbé váljanak. Ez a folyamat vezetett a vállalati határok elmosódásához, ami által a vállalatok tevékenységei egyre kevésbé koncentrálnak egy adott helyre vagy szervezeti egységre.

Számos perspektívából vizsgálható a változás által kifejtett negatív, illetve pozitív hatások vetülete. A korábban taglalt okok között kifejtésre kerültek a vállalatokat érintő előnyök a globális értékláncok kiszélesedésével. Viszont nem elhanyagolhatóak a jelenség Egyesült Államokra gyakorolt negatív következményei sem, melyek okai a következők lehetnek:

- Munkahelyek kiszervezése: A vállalatok egyre inkább törekednek arra, hogy olyan tevékenységeket is kiszervezzenek, amelyeket korábban a saját munkavállalók végeztek. Rosszabb esetben ez a munkahelyek külföldre történő elvándorlásához vezet, ami potenciálisan növelheti a munkanélküliséget az országban.
- Az alacsonyabb bérek: A külföldi cégek, amelyek az Egyesült Államokba települnek, gyakran alacsonyabb béreket fizetnek a munkavállalóknak, mint a hazai cégek. Az alacsony bérek növelhetik a versenyt a munkaerőpiacon, különösen a kevésbé képzett munkavállalók körében. Emellett a külföldi cégeknek való kiszervezés csökkentheti az amerikai munkavállalók keresletét, versenyképességét és béralku erejét. Az alacsony bérek csökkenthetik a fogyasztói keresletet is, ami pedig negatív hatást gyakorolhat Amerika teljes gazdaságra.
- A tudásbázis elvesztése: Abban az esetben, ha egy amerikai cég kiszervezi a gyártást egy külföldi cégnek, felmerülhet, hogy elveszíti a gyártási technológiát. A kiszervezéssel a cégek további kockázatot vállalnak a technológiai elavulással és a versenyképesség elvesztésével, hiszen a gyártási technológia folyamatos fejlődése nélkül könnyen lemaradhatnak. A szakértelem hiánya további kihívást jelent, mivel a gyártási

technológia megértése és hatékony alkalmazása szakértelmet igényel. Amennyiben az amerikai vállalatok nem fektetnek be a technológia alkalmazásához nélkülözhetetlen szakemberek képzésébe, elveszíthetik a képességüket a modern gyártási technológiák hatékony használatára, ami hosszú távon megnehezítheti helyzetüket a globalizált piacon.

A tanulmány kimondja, hogy a korábbi mérések két fő problémával küzdöttek:

- Egyrészt csak a fizikai átalakítási feladatokat tekintették a gyártási tevékenységnek. Ez azt jelentette, hogy olyan tevékenységeket, mint a tervezés, a marketing és az értékesítés, nem vettek figyelembe.
- Másrészt csak a vállalati határokon belüli tevékenységeket tekintették a gyártási tevékenységnek. Ez azt jelentette, hogy olyan tevékenységeket, mint a külső beszerzés és a külső gyártási tevékenység, nem vettek figyelembe.

A szerző a következő méréseket alkalmazta, amelyek pontosabb képet adnak a globális értékláncokról:

- A gyártási tevékenységet három kategóriába sorolta:
  - Fizikai átalakítási feladatok: a termék fizikai formáját megváltoztató tevékenységek, például az összeszerelés, a forgácsolás és a kovácsolás.
  - Egyéb tevékenységek: a fizikai átalakítási feladatokhoz nem kapcsolódó tevékenységek, például a tervezés, a marketing és az értékesítés.
  - Kiszervezett gyártási tevékenységek: olyan tevékenységek, amelyeket külső gyártók végeznek.
- A gyártási tevékenységet a vállalati határokon belül és kívül is vizsgálta.

A szerző szerint ezek a mérések pontosabb képet adnak a globális értékláncokról, mivel figyelembe veszik a fizikai átalakítási feladatokon kívüli tevékenységeket, valamint a vállalati határokon belüli és kívüli tevékenységeket és folyamatokat is.

A tanulmányban a Bureau of Labor Statistics (BLS) 1997-2016 közötti adatbázisát használták fel. Az adatbázis tartalmazza a vállalatok szervezeti struktúrájára vonatkozó információkat, például azokat, hogy a vállalatok milyen tevékenységeket végeznek magukban, és milyen tevékenységeket végeznek külső szolgáltatók bevonásával.

- Census Bureau's Annual Survey of Manufactures: Ez az adatforrás a vállalatok gyártási tevékenységeit vizsgálja.
- Bureau of Economic Analysis's Input-Output Tables: Ez pedig a vállalatok közötti anyag- és szolgáltatásáramlást.

A tanulmány szerzői a következő eredményeket találták:

- A vállalati határok elmosódása az Egyesült Államokban az elmúlt két évtizedben jelentősen felgyorsult. 1997-ben a vállalatok átlagosan az összköltségük 15%-át fordították külsős partnerek bevonására, míg 2016-ra ez a szám 25%-ra nőtt.
- A vállalati határok elmosódása a technológiai fejlődés és a globális verseny növekedésének következménye. A technológiai fejlődés lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy távolról is együttműködjenek egymással és a többi partnerrel. A globális verseny növekedése arra ösztönzi a vállalatokat, hogy hatékonyabbak legyenek, és ez leginkább az együttműködéssel érhető el.
- A globális értékláncok növekedésével járó előnyök; a hatékonyság, a versenyképesség és a globális kereskedelem exponenciális növekedése.
- A hátrányok sem elhanyagolhatók, melyek az idő előrehaladtával a következők lehetnek; koordinációs nehézségek növekedése, gazdaságot érintő kockázatok felmerülése vagy egy új szabályozási környezet kialakulása.

Fontos hangsúlyozni, hogy vállalati határok kiszélesedése egy komplex és egyre meghatározóbb trend, amelyhez a vállalatoknak és az országoknak is tudni kell alkalmazkodni. A vállalatoknak meg kell tanulniuk hatékonyan együttműködni más vállalatokkal és külső partnerekkel, hogy kihasználhassák a trend előnyeit. Az országoknak és azok döntéshozóinak pedig olyan hatásos szabályozási környezetet kell kialakítaniuk, amely támogatja a vállalati határok elmosódásából fakadó kollektív előnyöket.

Bartha Erik